

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 72/09-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. apríla 2009 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta o sťažnosti Š. Ď. a A. Ď., obaja bytom S., zastúpených advokátkou JUDr. M. P., Ž., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 249/2004 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Š. Ď. a A. Ď. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 249/2004 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 249/2004 **p r i k a z u j e** konať vo veci bez zbytočných prietahov.

3. Š. Ď. a A. Ď. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume každému po 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Š. Ď. a A. Ď. p r i z n á v a úhradu trov právneho zastúpenia v sume 416,48 € (slovom štyristošesťnásť eur a štyridsaťosem centov), ktoré je Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť na účet advokátky JUDr. M. P., Ž., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 12. februára 2009 č. k. II. ÚS 72/09-12 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Š. Ď. (ďalej len „sťažovateľ“) a A. Ď. (ďalej len „sťažovateľka“, spolu ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 249/2004.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia 5. augusta 2004 podali na okresnom súde žalobný návrh na určenie vlastníckeho práva. Okresný súd vo veci nariadil pojednávania na 19. január 2006 a 24. január 2006. Od tej doby okresný súd vo veci nekonal.

Vychádzajúc z uvedených skutočností sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 249/2004, aby prikázal okresnému súdu v označenom konaní konať bez zbytočných priet'ahov, priznal im primerané finančné zadosťučinenie každému v sume po 150 000 Sk a priznal im úhradu trov právneho zastúpenia v sume 12 547 Sk.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: za okresný súd jeho podpredseda listom sp. zn. 1 SprS/73/09 z 9. marca 2009 spolu s vyjadrením zákonného sudcu a právna zástupkyňa sťažovateľov listom z 18. marca 2009, v ktorom iba oznámila, že súhlasia s upustením od ústneho prerokovania veci.

Okresný súd vo svojom vyjadrení popísal prehľad procesných úkonov v predmetnom konaní a uviedol, že na základe skutočností uvedených v prehľade sa nemožno stotožniť s tvrdením sťažovateľov, že vo veci okrem dvoch termínov pojednávania zo strany okresného súdu neboli uskutočnené žiadne úkony. Ku zdržaniu vo vybavovaní tejto veci prispela aj skutočnosť, že návrh na začatie konania bol pôvodne podaný s nedostatkami, ktoré okresný súd musel uznesením odstraňovať a musel rozhodnúť aj o zmene návrhu na základe žiadosti sťažovateľov. Ďalej okresný súd vykonával úkony potrebné na rozhodnutie vo veci a žiadal správu od príslušného katastrálneho úradu. K priet'ahom došlo len v roku 2007 a 2008 z dôvodu množstva pridelených vecí súčasnému zákonnému sudcovi. Záverom okresný súd oznámil ústavnému súdu, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávani – vzhľadom na povahu predmetu

posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či označeným postupom okresného súdu bolo, alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03, I. ÚS 65/04, I. ÚS 140/06).

II.

Z obsahu s'ťažnosti, jej príloh, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 6 C 249/2004:

- 5. august 2004 – s'ťažovatelia sa žalobou podanou okresnému súdu domáhali proti žalovanému určenia vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam,
- 13. august 2004 – okresný súd uznesením vyzval s'ťažovateľov na odstránenie nedostatkov žaloby,
- 2. september 2004 – s'ťažovatelia žiadali o predĺženie lehoty na odstránenie nedostatkov žaloby z dôvodu ustanovenia si právnej zástupkyne,
- 6. september 2004 – okresný súd uznesením predĺžil s'ťažovateľom lehotu na odstránenie nedostatkov žaloby do 31. októbra 2004,
- 4. november 2004 – právna zástupkyňa s'ťažovateľov odstránila nedostatky žaloby (úprava žalobného petitu),
- 28. február 2005 – okresný súd vyzval právnu zástupkyňu s'ťažovateľov, aby oznámila hodnotu predmetu sporu na účel vyrubenia súdneho poplatku,
- 31. máj 2005 – právna zástupkyňa s'ťažovateľov opätovne upravila petit žalobného návrhu a súčasne oznámila hodnotu predmetu sporu,
- 12. júl 2005 – okresný súd vyzval s'ťažovateľov na zaplatenie súdneho poplatku,
- 9. august 2005 – s'ťažovatelia zaplatili súdny poplatok,
- 23. september 2005 – okresný súd uznesením pripustil zmenu žalobného petitu v zmysle právnu zástupkyňou s'ťažovateľov navrhovanej zmeny a súčasne vyzval odporcu, aby sa vyjadril k žalobe,

- 4. november 2005 – okresný súd nariadil pojednávanie na 19. január 2006,
- 19. január 2006 – okresný súd po vypočutí právnej zástupkyne sťažovateľov a sťažovateľa v neprítomnosti žalovaného a sťažovateľky odročil pojednávanie na 24. január 2006 „za účelom vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej“,
- 24. január 2006 – okresný súd po sumarizácii dokazovania odročil pojednávanie na neurčito z dôvodu zabezpečenia listinných dôkazov (výzva príslušnému katastrálnemu úradu),
- 24. január 2006 – okresný súd vyzval príslušný katastrálny úrad na poskytnutie informácií nevyhnutných na rozhodnutie vo veci,
- 20. marec 2006 – katastrálny úrad reagoval na výzvu okresného súdu,
- 1. august 2006 – okresný súd opätovne vyzval príslušný katastrálny úrad, aby odpovedal na všetky otázky vo výzve z 24. januára 2006,
- 11. august 2006 – žalovaný sa vyjadril k sporu,
- 3. máj 2007 – sťažovatelia žiadali o nariadenie pojednávania,
- 4. marec 2009 - okresný súd nariadil pojednávanie na 24. apríl 2009.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza spravidla až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na naplnenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet a právoplatne nerozhodli (m. m I. ÚS 24/03, IV. ÚS 232/03). Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 331/06).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 249/2004 o návrhu sťažovateľov, ktorým sa domáhali určenia vlastníckeho práva, došlo k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38. ods. 2 listiny každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná (...).

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci

v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo, alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu (m. m. I. ÚS 41/02, I. ÚS 95/06). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, I. ÚS 79/05). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, je ústavný súd toho názoru, že doterajšia dĺžka namietaného konania nebola závislá od zložitosti veci.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania s'ťažovateľov, ústavný súd konštatuje, že na celkovej dĺžke konania nemajú podiel a svojím konaním neprispeli k doterajšej dĺžke konania.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu a konštatuje, že okresný súd bol v predmetnej veci bez akýchkoľvek dôvodov dlhodobo nečinný od 11. augusta 2006, keď sa žalovaný vyjadril k sporu, do 4. marca 2009, keď okresný súd nariadil pojednávanie, t. j. viac ako dva a pol roka.

Podľa ústavného súdu všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 Občianskeho súdneho poriadku) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (mutatis mutandis I. ÚS 145/03, I. ÚS 142/03, I. ÚS 140/06).

Obranu okresného súdu, podľa ktorého prieťahy „boli spôsobené značnou preťaženosťou vybavujúcej sudkyne“, nebolo možné akceptovať. V tejto súvislosti ústavný súd už opakovane uviedol (pozri napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03), že nadmerné množstvo vecí, v ktorých musí štát zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote. Skutočnosť, že okresný súd mal personálne problémy, ktoré nedokázal alebo nemohol riešiť, nemôže byť pripočítaná na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (pozri napr. I. ÚS 156/02).

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom ústavný súd v bode 2 výroku tohto rozhodnutia prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prieťahov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost'učinenie.

Sťažovatelia sa domáhali priznania primeraného finančného zadost'učinenia v sume každému po 150 000 Sk.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je pre sťažovateľov dostatočným zadosťučinením. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať im aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti, s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľov považuje za primerané v sume každému po 1 500 €, tak ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľom do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Právna zástupkyňa sťažovateľov si uplatnila a vyúčtovala trovy za právne zastúpenie v celkovej výške 12 547 Sk, t. j. 416,48 €.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 13 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2008 je 3 176 Sk a po jej znížení o 20 % pri zastupovaní viacerých sťažovateľov je 2 541 Sk a hodnota režijného paušálu je 191 Sk. Základná sadzba za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2009 je 115,90 € a po jej znížení o 20 % pri zastupovaní viacerých sťažovateľov je 92,72 € a hodnota režijného paušálu je 6,95 €.

Sťažovateľom vznikol nárok na úhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2008 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnému súdu) v celkovej sume 10 928 Sk vrátane režijného paušálu $[(2\,541 \times 2 + 191 \times 2) \times 2]$, t. j. 362,74 €. Sťažovateľom vznikol nárok na úhradu aj za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2009 (stanovisko k vyjadreniu okresného súdu) v celkovej sume 199,34 € vrátane režijného paušálu. Celkovo im tak vznikol nárok na úhradu trov v sume 562,08 €, ktorá vrátane 19 % DPH predstavuje sumu 668,88 €.

Vzhľadom na to, že právna zástupkyňa sťažovateľov si nárok na úhradu trov uplatnila iba v sume 416,48 €, ústavný súd priznal úhradu trov iba v sťažovateľmi uplatnenej výške, tak ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. apríla 2009